

Adam et Eve chassés du paradis,
Charles-Joseph Natoire (1700 -1777).

Un Dieu ambigu

Grandeur et ruse du Ciel

L'hébreu présente souvent des mots ambigus, qui désignent une chose et son contraire. L'hébreu est une langue anti-dogmatique.

Par exemple néshek est une « arme » et néshika est un « baiser ».

Le midrash va prendre prétexte de l'ambiguïté du mot âlila pour tirer des conclusions étonnantes sur le rapport de Dieu à l'homme. Alila signifie en effet « grande œuvre » et « ruse ».

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וישב סימן ד

(ד) ויוסף הורד מצרימה, זש"ה לכו חזו מפעלות אלהים נורא עלילה על בני אדם (תהלים סו) א"ר יהושע בן קרחה אף הנוראות שאתה מביא עלינו בעלילה את מביאן, בא וראה כשברא הקב"ה את העולם מיום הראשון ברא מלאך המות מנין א"ר ברכיה משום שנאמר וחושך על פני תהום (בראשית א) זה מלאך המות המחשיך פניהם של בריות, ואדם נברא בששי ועלילה נתלה בו שהוא הביא את המיתה לעולם שנאמר כי ביום אכלך ממנו מות תמות, מלה"ד למי שמבקש לגרש את אשתו כשבקש לילך לביתו כתב גט נכנס לביתו והגט בידו מבקש עלילה ליתנו לה, אמר לה מזגו לי את הכוס שאשתה, מזגה לו, כיון שנטל הכוס מידה אמר לה הרי זה גיטך, אמרה לו מה פשעי, אמר לה צאי מביתי שמזגת לי כוס פשור, אמרה לו כבר היית יודע שאני עתידה למזוג לך כוס פשור שכתבת הגט והביאתו בידך, אף כך אמר אדם לפני הקב"ה רבש"ע עד שלא בראת עולמך קודם שני אלפים שנה היתה תורה אצלך אמון שכך כתיב (משלי ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ב' אלפים שנה וכתוב בה (במדבר יט) זאת התורה אדם כי ימות באהל אלולי שהתקנת מות לבריות היית כותב בה כך אלא באת לתלות בי את העלילה הוי נורא עלילה על בני אדם, [...]

Midrash Tanhouma (Ed. Varsovie) Paracha Vayéshev, chapitre 4

« Venez voir les oeuvres de Dieu ! Ses hauts faits (âlila) pour les humains sont redoutables » (Psaumes LXVI, 5). Et Joseph descendit en Egypte : Rabbi Yéoshoua fils de Korha enseigne : même les actes redoutables que Tu amènes sur nous, Tu les amènes avec ruse. Viens voir lorsque le Saint, béni soit-Il, créa le monde, le deuxième jour, Il créa l'ange de la Mort. D'où savons-nous cela ? Rabbi Bérakhia répond : parce ce qu'il est dit « l'obscurité couvrait l'abîme » (Genèse I, 2). [L'obscurité] Il s'agit de la mort qui obscurcit le visage des créatures. Or l'homme ne fut créé que le sixième jour, et n'est qu'un prétexte contre lui de dire qu'il amena la mort dans le monde, comme il est dit : « Le jour où tu en mangeras (du fruit interdit) tu mourras » [en introduisant la mort]. Parabole, à quoi cela ressemble-t-il ? A un homme qui veut répudier son épouse. Avant d'aller chez lui, il écrit l'acte de divorce (gueth)

et cherche un prétexte pour lui donner. Il lui dit : « donne un verre que je doive », elle lui apporte et lui en profite pour donner le gueth. Elle dit : « Quelle est la faute ? » Il lui répond : « Sors de ma maison car tu m'as donné une eau tiède ». Elle lui répond : « Depuis le début tu savais que je donnerai une eau tiède puisque tu as écrit le gueth pour me le donner. » Ici aussi Adam déclara au Saint, béni soit-Il : « Maître du monde deux mille ans avant de créer le monde, la Torah était auprès de toi comme un maître d'œuvre, comme il est dit (**Proverbes VIII, 5**) : « J'étais à ses côtés comme un maître d'œuvre, je faisais jour après jour ses délices », il y a deux mille ans donc (avant la création), il était écrit (**Nombres XIX, 14**) : « un homme qui meurt dans la tente ». Est-ce que si la mort n'avait été prévue pour les créatures, Tu aurais écrit cela ? Mais tu as cherché un prétexte (*âlila*) pour faire dépendre la mort de moi. Tel est le sens du verset : « Ces prétextes pour les humains sont redoutables. »